Jolsvai András

Alsópannon anziksz

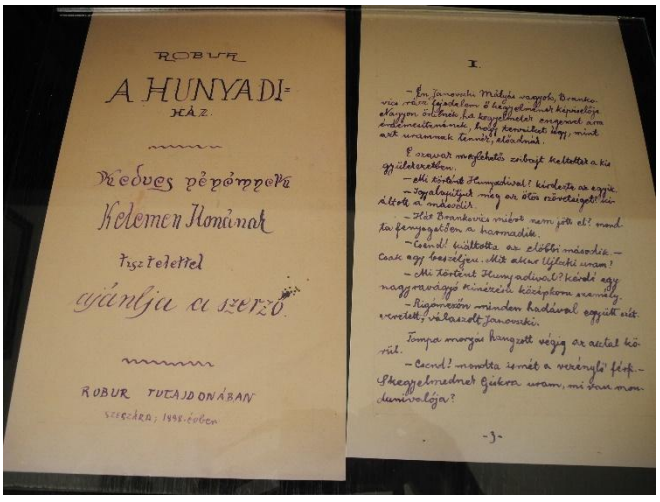

Kezdjük rögtön egy találós kérdéssel. Szekszárdon született, színésznőt szeretett, ki az? Hát a Mészöly Miklós, ki más. Igaz, a szekszárdi születés Babits Mihályra is illik, de ami a színésznőt illeti, ő csak szeretett volna, bármit is állítson erről később.

Akárhogy van is, a szekszárdi Babits-ház mindenképpen érdemes a figyelmünkre.

A ház a Séd partján, tíz percnyire a városközponttól, teljes szépségében fogadja a látogatót (ha nincs hétfő vagy kedd vagy ilyesmi), azt is mondhatnám, hajdani pompájában, de akkor ezt a hajdant pontosan kellene definiálnunk: helyezzük talán a tizenkilencedik század elejére, amikor még egy Schmidt nevű pallér vagy mézeskalácsos és gyertyaöntő tulajdonában van az épület, tőle (?) vásárolja meg Kelemen József ügyvéd, majd rövid ideig főszolgabíró 1855 táján, ide hozza feleségét, Raácz Cencit (ők lesznek a költőfejedelem nagyszülei, de erről akkor még sejtelmük sincs), itt élnek boldogan (vagy boldogtalanul, nincs adat), egészen a férj fájdalmasan korai haláláig.

Attól kezdve csak jajgatás van és fogaknak csikorgatása. Ha ezek a falak beszélni tudnának, egész regényfolyamot lehetne írni belőle (egyet ebből Babits

is megírt Halálfiai címmel), Raácz Cenci ott marad négy gyerekkel, egy nagyon szerény özvegyi nyugdíjjal és egy szőlővel, amivel csak baj van.

Mindennel baj van, hogy pontosabbak legyünk. A következő száz év folytonos küzdelem a felszínen maradásért, a látszat megőrzéséért és a ház megtartásáért. Végül egyik sem sikerül, a család tönkremegy, a szőlő dobra kerül a hitelek miatt, a ház omladozik, a férfiak folyton idő előtt halnak meg. (Ez volt a gyenge pontja ennek a feudális családmodellnek, hogy a férfi a pénzszerző és megtartó, az asszony meg az otthon védelmezője, a férfiak halála: akkor mehetett minden a levesbe. Ahogy ez ebben a történetben is jól követhető.) A négy Kelemen-gyerek közül egy fiatalon meghal, a középső lány, Auróra (Hajnalka, mondanánk, ha nem volna olyan mély a latinos műveltségünk) hozzámegy Babits Mihályhoz, e néven már a harmadikhoz a családfán, aki szintén zenész, illetve jogász, előbb Pestre majd Pécsre neveztetik ki, az tehát, hogy fia, negyedik Mihály éppen Szekszárdon születik, puszta véletlen. (Ott, a szülői házban érték utol a fájdalmak az ifiasszonyt.) A költő tizenöt éves, amikor elveszti apját, anyja (a megszokott kotta szerint) gyerekestül visszaköltözik az anyjához, kivéve Mihályt, aki nagybátyjánál marad Pécsett, hogy a ciszterekénél tanulhasson, aztán

Pestre megy az egyetemre, és a többit már tudjuk: a mindenséget vágyja versbe venni, de még magánál tovább nem jutott.

Azért nyaranta el-ellátogat a nagyszülői házba, megpihenni és erőt gyűjteni (meg motívumokat versekhez, regényhez), ide jön friss házasként is 21-ben , igaz, a veszekedések elől gyorsan kimenekül a szőlői házba (direkt volt, tkp. présház a hegyen, arról is ír eleget), és amíg él, tartja a kapcsolatot a házzal, a háziakkal. (Persze ő is meghal korán, férfi, hiába.) A maradók pedig (a Kelemen-és Babits família szerteágazó rokonai) küzdenek derekasan a hétköznapokkal, a történelem viharaival, és az idővel, mely nemcsak az őseikre büszke kisnemesi családokat erodálta, de az olyan vályogházakat is, mint a szekszárdi Babits-ház.

Negyvenöt után az új rezsim hosszan tervezi, hogy emléktáblát állít a házon a jókor, jó helyen elhunyt költő emlékére, de addig is, míg az bekövetkezik, felparcellázzák az épületet és beköltöztetnek jónéhány családot. Ötvenkettőben államosítják is a házat, Babits István (nagybácsi), az akkori tulaj ezt megkönnyebbülve veszi tudomásul, és csapot-papot otthagyva Pestre költözik. Elröppen tizenöt év, és máris megnyílhat az emlékszoba (a ház többi része tanácsi lakások sora még), lesz márványtábla is, főavató Illyés Gyula, utána tánc. Aztán araszolnak az évtizedek, van (részleges) felújítás, van (részleges) bővítés is, de igazi, modern és gazdag emlékmúzeum csak 2008-ban lesz belőle, annak javított változatában gyönyörködhet a mai látogató, és méltán. Sok eredeti bútor (az ágy, amiben B. M. született, például), tárgy,

fotó, hozzájuk kapcsolódó kézirat maradt fenn, minden világos, érthető, követhető. És a helyiek is kedvesen segítenek, ha elakadna az ember.

Szekszárd egyébként is ad a kultúrájára. Múzeumból is van egy szekérderéknyi, A Babits-ház szomszédjában ott van mindjárt az Irodalom Háza (mely Mészöly és Mészölyné előtt tiszteleg, bár az épületnek nincs közük hozzájuk, Sutting ezredes halhatatlan írója a központban, egy bankszékházban született), aztán van Bakamúzeum, Bormúzeum és Mézeskalács Múzeum, hogy a Völgységi Múzeumról és a Néprajzi Gyűjteményről ne is beszéljünk. Újabb időkben az egykori Megyeháza is kultúrfunkciókat kapott, az udvaron színpad, a termekben takaros helytörténeti kiállítás. És mióta a Béri Balogh Ádám (jeles kuruckori régész és idegenvezető) Múzeum is visszakapta leánykori nevét, és ismét Wosinszky Mórról, az alapító apátról neveztetik, arra sem lehet panasz. Állandó tárlata (Tolna megye az őskortól napjainkig és vissza) mellett számos időszaki kiállítással is büszkélkedik.

Pannónia, hiába: tessék mélyen beszívni levegőjét!

Fotó: Tanyi Adrienne